

אוסף סיפורים שיה
מתוך "ליקוטי שמואל"
מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ
eisikovits1@gmail.com

גבורת הנפש בתוככי התופת באושוויץ

בשו"ת מקדשי ה' מתאר הרב צבי הירש מייזליש שבערב ראש השנה נלקחו ע"י הנאצים בחורים צעירים בני י"ח שנה ולמטה, כ-1600 נערים וקטנים למגרש שבמחנה, וידעו כולם מהגורל שמחכה להם, נתפשטה השמועה בקרב אנשי המחנה שלעת ערב ייקחו את הנערים לבית המוקד, ולהרבה אנשים היה שם בנם יחידם אשר נשאר להם לפליטה והמה רצו כל היום בראש מבולבל סביב הבלוק המסוגר אולי יפתח קרן אור להציל משם את הנער היקר להם עד שלא תחשך השמש, והנה מתאר הרב איך ניגש אליו יהודי ושואל כדברים האלה, רבי הבן היחיד שלי, היקר לי מבבת עיני, נמצא שמה בתוך הנערים הנדונים לשריפה, ויש בידי היכולת לפדותו, והיות שידוע לנו בלי שום ספק שהקאפו יתפסו אחר במקומו, על כן אני שואל מהרבי שאלה להלכה ולמעשה, יפסוק לי הדין ע"פ התורה אם אני רשאי לפדותו, וכאשר יפסוק כן אעשה. אני בשומעי השאלה הלז רעדה אחזתני לפסוק בדיני נפשות, והשבתי לו ידידי יקירי איך אוכל לפסוק לך הלכה ברורה על שאלה כזו במצב כזה, הלא גם בזמן שביהמ"ק היה קיים, הייתה שאלה כזו עולה על שולחן הסנהדרין, ואני כאן באושוויץ בלי שום ספר הלכה, בלי עוד רבנים אחרים, בלי ישוב הדעת, מרוב התלאות והצרות איך אפסוק. האיש הנ"ל לא וויתר והפציר ואמר לי רבי, אתם מוכרחים לפסוק לי כעת הלכה, זו שאלה בוערת, ואז כשראה שאני בשלי ואיני רוצה לענות לו דבר הלכה, אמר ברגש ובהתלהבות, רבי אני עשיתי את שלי כפי שהתורה מחייבת אותי, שאלתי את הרב שאלה, ורב אחר אין כאן, אם אין כבוד הרב יכול לענות לי שמותר לי לפדות את ילדי, הרי זה סימן שאין הוא שלם בנפשו עם ההלכה להתיר, שכן אילו היה מותר בלי שום פקפוק בוודאי היה עונה לי שמותר, פירושו של דבר בשבילי, כי אסור עלי הדבר ע"פ ההלכה, הדבר מספיק בשבילי וממילא יישרף ילדי ע"פ התורה וההלכה, והריני מקבל זאת באהבה ובשמחה ואיני עושה דבר כדי לפדותו משום שהתורה כך צוותה, ולא הועילו כל דיבורי שאיני יכול לקחת אחריות על הדבר הזה, וכאילו לא שמעתי ממנו השאלה, אך הוא הכפיל עוד הפעם בדבור בבכייה והיה כל היום ההוא יום ר"ה, הולך ומדבר בשמחה שזכה להקריב את בנו יחידו לה' אף כי יש בידו לפדותו, אך איננו עושה כך מחמת שרואה שהתורה לא התירה לו לעשות, ויהיה חשוב לפני ה"ת כעקדת יצחק אבינו שהיה ג"כ בר"ה.

הנני נותן לו את בריתי... (מעין השבוע).

סיפור הרב שפירא, ממיאמי שבארצות הברית, ביקר בארץ לפני מספר שנים. הוא סייר בירושלים ביום שישי בצהריים. מזג האוויר היה חם ולוהט, הלך והרב חיפש חנות מכולת בה יוכל לקנות בקבוק שתיה. והנה, לפניו חנות מכולת. הוא נכנס ורואה כי המוכר הינו יהודי ישיש שזקנו יורד על פי מידותיו. לפתע שאל אותו המוכר: "מה השעה?" הסתכל הרב שפירא בשעונו, וענה: "עשרה לשתיים עשרה, מדוע?" אמר הישיש: "טוב, אם כך - אמכור לך. ביום שישי בחצות אני סוגר את החנות, איני מוכר דבר". מעניין. הרב שפירא החל לשוחח עמו. התברר כי המוכר היה קצב בעיירה קטנה ברוסיה, לאחר מכן עלה ארצה ופתח חנות מכולת. אדם פשוט וירא שמים. "שם, ברוסיה, היו שני נערים מוכשרים. בנים למשפחות עניות". סיפר האיש. "אני שלחתי אותם ללמוד בישיבות, על חשבונאי. לאחד מהם קראו אהר'לה. זאת אני זוכר. את שמו של השני שכחתי. שלחתי אותם ללמוד בישיבת סלבודקה, ותמכתי בהם. מה איתם היום, איני יודע". כששמע הרב שפירא את שם העיירה משם הגיע אהר'לה לישיבת סלבודקה, סוויסלוץ, ממש יצא מן הכלים: " יודע את אתה מי שלחת לישיבה?" קרא בהתרגשות, "את רבי אהרן קוטלר! ראש ישיבת לייקווד, גדול הדור! הוא ורבי יעקב קמינצקי, ייסדו את התורה באמריקה! פיתחו

את הישיבות, הפריחו את עולם התורה! הפרוטות שלך האירו את הדור!" החנווני שמח מאוד לשמוע על כך, ומיהר לסגור את החנות.

חצות היום הגיע... אבל הרב שפירא לא היה יכול להירגע. איך יהודי יכול לקנות את עולמו במעט רצון טוב! להעניק לדור את רבי אהרן קוטלר! כשהוא חזר לאמריקה, פגש ברבי יעקב קמינצקי זצ"ל וסיפר לו את הסיפור. זרחו עיניו של הרב קמינצקי, ואמר: "ודאי! והיודע אתה מי הנער השני? זה הייתי אני!"... מעשה שהיה הוא, ומעשים שבכל יום - בנו עצמנו! הכיצד? אכן, לא גידלנו בפרוטותינו את מאורי הדור, את הגאון רבי אהרן קוטלר והגאון רבי יעקב קמינצקי, זכר צדיקים לברכה. אבל בפרוטותינו ובמעשינו גידלנו את... עצמנו! "ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם... וישבתם על הארץ לבטח" (ויקרא כ"ה י"ט) "אתם" כתיב, בלא וי"ו. ודרשו חז"ל, שהמקיים את המצוות "כאילו עשאו לעצמו" - יצר את אישיותו, גיבשה וליטשה, רוממה והעצימה. כל מעשה חסד בונה את האדם: "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית". העני מקבל פרוטה, והנותן משריש בקרבו את מידת ההטבה, ונהיה לאיש חסד! כל מצוה בונה את האדם, ותלמוד תורה כנגד כולם! פנחס קם ועשה מעשה, האם ידע ושיער כי בזכותו יקבל ברית כהונת עולם, לו ולזרעו אחריו?! ואנו - "כל העושה מצוה אחת, מטיבין לו ומאריכין ימיו ונוחל את הארץ! (העולם הבא)" "וזוכה לו, ולדורותיו, ולדורות דורותיו, עד סוף כל הדורות". "ראו מה כוחה של מצוה אחת, אבן בניין באישיות האדם, מלבד שכרו בשני העולמות!

השידוך עם 'בעל הבשר' (ופריו מתוק).

מעשה באבי נערה מצוינת וכלילת המעלות, שפנה אל שדכן וביקש שיחפש לבתו בחור מעולה, בן עלייה ובעל מידות נעלות. השדכן השיבו לאלתר: "שמע ידידי היקר, יש לי בשבילכם בחור מצוין, מופלג בתורה ויראת שמים, מוכתר בכל מידה נכונה, עדיו לגאון ולתפארת...". האב התלהב מאוד לשמע מעלותיו של הבחור, ונקבעה פגישה.

הבחורה המתינה בצפייה לפגישה עם הבחור המהולל. אך למרבה האכזבה, גילתה שהבחור הינו 'בעל בשר' בצורה חריגה, ועובדה זו הועלמה ממשפחתה... מחוסר ברירה, כדי לא להעליב את המשודך, ישבה לשוחח עמו למספר דקות. היא אכן התרשמה שמדובר בבחור מקסים, פיקח ונבון, ובעל מידות יוצאות מן הכלל. אולם בתום הפגישה הודיעה לאביה כי השידוך יורד מיד מן הפרק, כי לא שייך שתנישא לאדם כל כך שמן.

חלפה כשנה מאז אותה פגישה. ערב אחד, אבי הנערה השתתף בשמחת נישואין של אחד ממכריו, ולפתע פונה אליו בחור ב'שלוש עליכם' חם ולבבי. האב השיב לו שלום אך מהבעת פניו היה ניכר שאינו מצליח לזהות את העומד לפניו... הבחור שאל בבת-צחוק: "האם הנך זוכר את הבחור יענקל'ה, שהוצע לכם כשידוך לפי כשנה?". האב חשב לרגע, נזכר, והשיב בחיוב. "איך בדיוק אתה קשור אל יענקל'ה?", שאל את הבחור. והלה השיב: "אני הוא יענקל'ה". "...! פניו של האב לבשו ארשת השתוממות; הוא מרים את גבות עיניו בתמיהה ורואה לפניו בחור נאה ודי

רזה ... הלה הבחין בפליאתו, והסביר: "ראה נא, במשך השנה האחרונה, הצרתי את היקפיי באופן משמעותי, על ידי ניתוח הצרת קיבה...". כעבור מספר דקות נוספות של שיחה, הציע האב: "מה דעתך, בתי היקרה נמצאת כאן בעזרת הנשים, אולי תנסו לערוך כאן ועכשיו פגישה נוספת...".

סוף הסיפור היה, שלא חלפו ימים רבים, והשניים באו בשעה טובה ומוצלחת בברית האירוסין ... ומי מופיע עכשיו? - - - מידענו השדכן! מיד כששמע את הבשורה המרנינה, בא ותבע את שני הצדדים: "השידוך שלי הצליח בס"ד, ולכן אבקש לבוא על שכרי".! המחמתנים טענו כנגדו: "השידוך שלך נפל כבר מהרגע הראשון, והשידוך שנסגר כעת הינו שידוך חדש לחלוטין".!... עם מי הדין?

היה נראה לומר, שהשדכן אינו זכאי לדמי שדכנות, מכיוון שהוא העלים פרט מרכזי זה, שהבחור הינו בעל בשר בצורה חריגה, שזהו דבר שדרך בני אדם להקפיד עליו, וכפי שאכן בפועל ירד השידוך לאלתר, נמצא אפוא, שהניתוח שעבר הבחור, אשר הכשיר אותו לשידוך, אינו מונח בפעולתו הראשונית של השדכן, ואכן פנים חדשות באו לכאן (כך שזהו לא הבחור שהשדכן שידך). ובכל זאת, נראה שיש לפשר וליתן לשדכן מעט מדמי השדכנות, מכיוון שסוף סוף הצעתו היא זו שסיבבה את גמר השידוך, דהיינו, פעולתו הכשירה את הקרקע לרצון המשותף של שני הצדדים להתרצות להגיע לידי גמר, לאחר סילוק המום בניתוח שעבר הבחור להצרת קיבתו, וזאת על ידי שנפגשו הצדדים בתחילה (מחמת הצעת השדכן) והתרשמו לטובה זה מזו, וזו מזה. ומכיוון שסוף סוף מצוי הוא שעושים ניתוחים להצרת מעיים או קיבה, ובסופו של דבר רק מחמת הצעת השדכן חזר השידוך ונסגר, לכן יש ליתן לו חלק מסוים מדמי השדכנות.

ברם, כאשר הצענו את הדברים לפני מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, נענה רבינו והורה כי יש לשלם לשדכן את מלוא דמי השדכנות, ונימק דבריו כדלהלן: לא מתחתנים עם מראה חיצוני, אלא עם אישיות פנימית! וכתב הרלב"ג (בפירושו על מלכים- א' פ"ב): "מעלת האדם אינה לקוחה מהיופי (החיצוני), ואין לו בו רושם כלל, ולזה תראה, כי אף על פי שהיה אדוניה טוב תואר מאוד, לא בחר בו ה' יתברך, כמו שלא בחר באבשלום אחיו, ולזה אמר הקב"ה לשמואל (על אליאב): אל תבט אל מראהו ואל גובה קומתו כי מאסתיו". כי עיקר מעלת ומהות האדם, היא מידותיו ויראת השמים שלו. וגם בשאלתנו, השדכן שידך עבור אבי הנערה בחור מצוין, וכפי שראינו, הנערה הוקסמה מאישיותו, והתרשמה שהוא פיקח נבון ובעל מידות יוצאות מן הכלל. וזהו עיקרו של שידוך. ומצוי ששידוך שיש בו בעיה כלשהי של מראה חיצוני חריג, לבסוף מגיע לידי גמר, מפני שהצד השני מעוניין בשידוך, בשל מידותיו ואישיותו של המשוך. ואין חסרון מהותי בעובדת היותו בעל בשר, אלא זו בעיה שולית וחיצונית שניתן לתקנה. ובפרט

שמצוי כיום שהסובלים מעודף משקל עושים ניתוח להצרת קיבה . לסיכום: יש לשלם לשדכן דמי שדכנות מלאים.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם" (לג, ב') (ברינה יקצורו, עלון 475)

בספרים הקדושים מובא ש לכל אדם יש את המסעות שלו, במשך ימי חייו. ועליו לדעת ש"מוצאיהם למסעיהם" הפרטי שלו - הכל על פי ה' וזאת בחשבון מדוקדק לפרטי פרטים. כל צער וצער - הכל במדויק מאת ה'!

סיפור הממחיש זאת, מובא בספר "האמנתי ואדברה", גם לכבוד הלולת רש"י הקדוש (כ"ט תמוז) החל בימים אלו . תלמיד ישיבה שהשתתף באותה נסיעה מספר ומשחזר את המעשה לפרטיו שהתרחש בחודש אלול תשכ"ג: היה לנו זמן קיץ מוצלח, ישבנו והגינו על תלמודנו כהלכה - לשביעות רצונם של ראשי הישיבה וכפרס הוקרה, הוחלט לתת לנו יומיים של נסיעה למקומות הקדושים בגליל, ולהתפלל על ציונו של רשב"י ורבי אלעזר בנו במירון . נסענו כולנו, למעלה מ-50 בחורים תלמידי ישיבת "שבט סופר" פרשבורג, עם צוות ההוראה במשאית טיולים. נהג המשאית לחץ על דוושת הגז - ולא הרפה. באחד העיקולים החדים במורדות הכביש המוביל ממירון לטבריה, הוא לא התאים את המהירות הנסיעה לתנאי הדרך הקשים . ואז, ברגע הבלהות, סטה מנתיבו, התהפך אל הוואדי בשולי הכביש, ולאחר כמה גלגולים, שבמהלכם התעופפו כולם החוצה , נחתה המשאית על צדה. התחלנו לאמוד נזקים. תחילה השתררה דממה מקפואת דם, אחריה פרצו הזעקות הנוראות וקולות השבר של הפצועים הרבים. לאט-לאט התברר גודל האסון המחריד , כאשר נודע שישנם ארבעה הרוגים באותו יום נורא - הנהג (ח.ב) עצמו, שנזרק החוצה מתא הנהג ונמחץ מתחת למשאית הכבדה , ויחד אתו שלשה בחורים מבני הישיבה - נהרגו בתאונה הקטלנית. הבחור יצחק נוישטט ז"ל, הבחור אברהם בנימין פרידמן ז"ל והבחור מרדכי פולק ז"ל .

הבחור מרדכי פולק ז"ל, היה ידוע כאחד הבחורים המצוינים בישיבה, מתמיד עצום, ירא שמים בתכלית. בהתנהגותו, נראה כי גמר אומר לתמוך בכל שלשת העמודים שעליהם העולם עומד - הוא הצטיין בתורה, היה גדול בעבודת התפילה ומופלג בגמילות חסדים. במקביל, שקד על דברי הכתוב "הצנע לכת עם אלוך" - "את כל מעשיו הצניע מאוד ואת כל הליכותיו. רק מתי-מעט ידעו על מנהגו לכתוב בכל יום בפנקס קטן, את כל מעשיו ונפילותיו של אותו יום. בלילה, טרם עלותו על יצועו היה קורא בפנקס , בודק ומבקר בשבע עיניים את כל מעשיו, לראות אם חס וחלילה לא חטא, אם אין צורך לתקן דבר מה במעשיו. ממש סמל של עובד ה'.

מותו הטראגי , השרה אבל כבד על כל מכריו .מאוחר יותר נודע, כי אביו של ההרוג - הרב שלום פולק, ששימש באותם ימים כמלמד בת"ת 'חוג חתם-סופר' בפתח תקוה, קיבל 'אות משמים' על האסון - באותה שעה לימד את תלמידיו בכיתתו, לפתע קפאו מחוגי שעונו ועצרו מלכת. היה זה בדיוק ברגע התאונה . ידיד טוב היה לו למרדכי פולק, זאב הלוי שמו. מסיבות שונות, לא הצטרף לנסיעה ונותר בישיבה. הידיעה האיומה השיגה אותו בבית המדרש. הוא חש שלבו נשבר בקרבו, שלשה מחבריו הטובים לא שבו חיים, ממסע שכל כולו לא נועד אלא לשם השתטחות על קברי צדיקים, התעלות והתכוננות לקראת יום הדין. כאבו הגדול במיוחד היה על ידידו הקרוב מרדכי פולק. עם זאת, ידע בידיעה ברורה כי צדיק ה' בכל דרכיו, א-ל אמונה ואין עוול וכל דרכיו משפט. ומכל מקום, שאלה גדולה ניסרה בחלל ראשו, על שום מה נגזרה גזירה קשה על שלשה בחורי חמד שהיו עמלים ויגיעים בתורה ...?

לאחר כמה שבועות, באחד הלילות, חלם זאב חלום מסמר שיער : ידו הטוב מרדכי פולק נגלה אליו. פניו מפיקות אור יקרות ואומר לו: "זאב, ראיתי את צערך הגדול, ובאתי לעודד אותך". מרדכי היה נראה מאושר מאוד "אל תצטער על המאורע אשר קרה לנו. רק למראה עיניכם הוא אסון, רק בעולם הזה, השטחי, אבל אצלנו הכל נראה אחרת לגמרי. אני מאושר מאוד. דע לך כי מיד בעלותי השמימה, הכניסו אותי לגן עדן ופתחו בפני את שערי היכלו של התנא הא-לוקי רבי שמעון בר יוחאי - שצירפני מיד למתיבתא שלו, כי זכינו להקריב חיינו לטובת עם ישראל בנסיעה שכל כולה נועדה לתפילה על ציונו הקדוש... זוכר אתה את מנהגי הקבוע ללמוד בכל ערב שבת קודש את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י? היודע אתה מה שכרי? ובכן, זוכה אני ללמוד בחברותא עם רש"י הקדוש, ואני מסתופף בצלו! האם לא טוב לי? מה לך לבכות על גורלי? שערותיו של זאב סמרו למשמע הדברים, אך הוא לא אבד עשתונותו. הוא פנה אל מרדכי ואמר: "שתי שאלות יש לי לשאול אותך. האחת, איך נכנסת לגן-עדן מבלי לעמוד קודם במשפט בפני בית דין של מעלה? השנית, מה טעם נקנסה עליך ועל חבריך מיתה משונה ואכזרית שכזו בקיצור ימים ושנים"? ענה לו מרדכי: "לפני שנה, בראש השנה של תשכ"ב, נגזרה גזירה על כל הישוב היהודי בארץ ישראל, גזירה קשה ומרה, אסון כבד עמד לרדת על יושבי הארץ, בגלל העוונות שהטו את הכף. אך בעל הרחמים ריחם על עמו, שארית נחלתו, והחליט לכפר על הכלל בקרבן ציבור של ארבע נשמות זכות וטהורות ובתוכם שלשה תלמידי ישיבה קדושה מעיר הקודש ירושלים. אנחנו, ארבעת ההרוגים, היינו הקרבן של כולכם. מעתה תבין גם, איך למרות נפילתה הנוראה של המשאית לא נהרגו יותר אנשים. עד שקצין המשטרה שהגיע לבחון את זירת האירוע שאל בפליאה: 'מי הציל אתכם? רק ארבעה הרוגים מהתרוסקות כזאת?' אמנם כן, הגזירה הייתה רק על ארבעה ולא יותר! ואפילו הפצועים שנפצעו בתאונה הקשה הזו, כל פצוע וחשבונו המדויק. כל שריטה, כל שן שבורה וחתך עמוק - הכל בחשבון. קל וחומר הפצועים קשה ובינוני. לכל אחד סיבה מדויקת ומפורטת מדוע ולמה. הכל היה מכוון בחשבון א-לוקי מדוקדק - עד מיצוי הדין. מעכשיו, תבין מדוע לא עמדנו למשפט. קרבן עולה - כשמו כן הוא. קרבנות עולה, עולים לרצון הישר לגן עדן ואינם צריכים לעמוד בפני בית-דין של מעלה... ומיד נעלמה דמותו של מרדכי.

זאב הקיץ בבהלה. נפשו היתה כאוניה מיטלטלת מהחלום הנורא. הוא התהלך כסהרורי במשך מספר ימים, דמותו המאירה של מרדכי לא משה מנגד עיניו, אך עדיין הרגיש ספק בנפשו, האם היה זה חלום אמיתי, או שמא בעל החלומות הביא לו חלום זה ממחשבות ליבו. הספק הציק לו וטרד את מנוחתו עד מאוד. הוא החליט לעשות מעשה ולבקש שיתגלה אליו מרדכי שוב וייתן לו סימן, אם אכן החלום אמיתי. זאב הבין שבשביל שתתמלא בקשתו, עליו להיות בעל מדרגה, להתקדש ולהיזדכך כראוי. זאב החל לנהוג בגינוני קדושה וטהרה מופלגים. טבל במקווה, הרבה בתעניות, התפלל בבכיות מרובות והתחנן - כי ה' יאיר אליו פניו וישלח לו ברוב חסדיו את חברו מרדכי, לגלות לו למפרע על חלומו, האם הוא חלום אמת או דמיון פורח.

חברו מרדכי, לא הופיע. לא בלילה הראשון ולא בלילות הבאים. ורק אחרי שנה וחצי, מרדכי הופיע. מרדכי אמר לו כך: "משמים השגיוחו עליך ועקבו אחר התנהגותך... וכעת ראוי הנך לשמוע תשובה על שאלותיך, ולפיכך נשלחתי אליך שוב. הסתפקתה אם החלום הוא אמיתי או פרי דמיון. דע לך בוודאות כשמש, שהחלום הוא אמיתי. וזה לך האות, שני סימנים אתן לך להוציא כל ספק מלבך: סימן ראשון, בעוד 7 שבועות מהיום, תתארס עם בת זוגך בשעה טובה ומוצלחת. שם כלתך המיועדת - דבורה בת שמעון. סימן שני - שלשה שבועות לאחר האירוסים יופיע פתאום דוד ארוסתך, שנעלמו עקבותיו באירופה בשנות השואה, ונחשב למת". זאב התעורר וזכר את החלום הנפלא. זאב רשם את כל הסימנים והחליט לעקוב האם אכן יתממשו... לאחר כמה ימים החלו מדברים נכבדות על נערה בת טובים שעלתה זה מקרוב מארגנטינה, שמה הוא: דבורה בת שמעון. השידוך התנהל בעצלתיים. ובדיק 7 שבועות לאחר ליל החלום, נחגגו האירוסין של זאב לדבורה בת שמעון מארגנטינה! זאב לא שכח את הסימן

השני. בתום סעודת האירוסין ניגש לאבי הכלה ושאל אותו: "האם היה לך אח שנעלם בתקופת השואה"? 'בוודאי! מהיכן אתה יודע?' שאל אבי הכלה בהפתעה, 'אחי היקר נשלח ל'מחנה עבודה' ונעלם. אין לנו עדות מה קרה אתו. כנראה שמת בשואה. זאב נענה כממתיק סוד: "הוא חי, ועוד מעט יתגלה!" אבי הכלה הביט בו במבט מוזר. חתן מגלה עתידות לקח לו, או שמא בעל דמיונות, רק שלא מעורער בנפשו... שלשה שבועות אחרי כן, הגיע מברק בהול לשיבה. החותן המיועד שלח לחתנו: "צדקת, צדקת! אחי הגיע פתאום ארצה, הוא נותר בחיים וברח לרוסיה, שם נשלח למחנות עבודה. באורח פלא שוחרר זה עתה ועלה מיד ארצה ומיד חיפש ומצא אותנו. זאב ידע כעת בידיעה - ברורה מאין כמותה, כי דרישת השלום שקיבל ממרומים הייתה אמיתית. ארבעת ההרוגים היו קרבנות ציבור - עולה תמימה. ומי שלומד בכל שבוע שניים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י, בא על שכרו. ומעל הכל - כל דבר הקורה עמנו בעולם הזה, הריהו בחשבון מדוקדק "מסעיהם על פי ה'!"

חינוך הילדים (פניני פרשת השבוע)

רבי משה אהרן לוי זצ"ל נמנה מנכבדי הקהילה הלומז'אית לפני כ-150 שנה. שהיה נין ונכד לגדולי עולם, וגם היה תלמיד חכם מופלג. וזכה להתברך בעושר ונכסים. לימים ירד הרב מנכסיו ולא מצא דרך לפרנס את בני משפחתו, ולכן הלך לרב העיר, המהר"ל דיסקין זצ"ל, ליטול עיצה ממנו.

הרב לוי פנה לרבו בהכנעה וסיפר לו שנקלע לפרשת דרכים ואינו יודע מה לעשות, באתי להתייעץ כיצד אוכל להתפרנס בכבוד. הסביר לרבו הנערץ, בצער כי ירד מנכסיו, ואיננו רואה מוצא, והאפשרות היחידה לכאורה – היא לנסוע לארצות הברית שבאמריקה הגדולה והעשירה, אלא שהשמועות אודות מצב היהדות שם באותן שנים – אינן מבשרות טובות ללבו של היהודי שחדור ביראת שמים. המהר"ל הקשיב להתלבטות, ולבסוף הכריע: אין לך ברירה, עול הפרנסה כבד ולא תוכל להסתדר כאן, ומאיךך אתה יהודי שיראת שמים בוערת בך, חושבני שתוכל להסתמך על יראתך וחכמתך, סע לאמריקה, תחפש שם פרנסה כרב או כשוחט וכיוצא באלה. והשם יהיה בעזרתך.

הרב לוי שמח שהתייעץ עם גדול הדור שפשט לו את הספק והחכימו בדרכו, וטס לאמריקה, מותיר את בני משפחתו מוגנים בעיר היהודית לומז'ה כשהגיע לאמריקה גילה את כישוריו התורניים ומידותיו התרומיות חשובים לביסוס וחיזוק היהדות בארץ המתפתחת, והתגייס במלוא העוצמה להפיץ את אור היהדות כהלכתה. בתוך מספר חודשים התחבב על בני הקהילה היהודית בברוקלין, אשר זכו ליהנות מחכמתו ותושייתו ולהיעזר בעצותיו המחכימות. כאשר בני העיר דאגו למחייתו ולפרנסתו ברוחב לב. כעבור כמה שנים התבוססה בברוקלין בתי חנוך לבנים ובנות על טהרת החינוך התורני. הזמין את בני משפחתו לבוא ולהתגורר עמו בביתו החדש. בתוך תקופה קצרה זכה הרב לוי וישמו הלך לפניו. רבים נעזרו בו, וזכה לכבוד רב ולמעמד גבוה, ופרנסתו היתה בשפע וברוחב לב. ושוב זכה לתורה וגדולה במקום אחד – עד שהתעשר בעושר מופלג, ומבלי לסטות כמלוא נימה מיהדותו ומצדקותו.

ביום שבת, הרב לוי שהיה סמוך למטבח ביתו, שמע שתיים מבנותיו הבוגרות משוחחות בניהן, שהגדולה אמרה לקטנה, כאן באמריקה, אבא לא יצליח למצוא לנו חתן בן תורה, בחור העוסק בתורה במסירות ובהתמדה. לא תהיה לו ברירה אלא להשיאנו לבחורים סוחרים מצליחים, כך שנזכה לחיי עושר ורווחה. הרב שמע את הדברים, ולבו צנח בקרבו, כמו פצצת

אטום נופלת על ראשו. היתכן? הרי כל הימים חינכתי את בנותיי להתמסר לתורה, להעריך מה ערכה של תורה, לרצות להתחבר ולהתקשר עם התורה, להעריך ולהוקיר את עוסקי התורה. כל השבת הסתובב הרב לוי כסהרורי ולבו בל עמו. כמה יגע התמסר והקריב כדי שיבינו כי אין מעלה כמו התורה. והנה כל עבודתו ופרי יגיעתו עומדים לרדת לטמיון.

במוצאי שבת, מיד לאחר ההבדלה, התיישב עם רעייתו הרבנית לשיחת התייעצות, דקות ארוכות נמשכה ההתייעצות. בסיומה התקבלה החלטה הגורלית. במסירות והקרבה יוצאת דופן: שהמשפחה תתנתק מהסביבה המוכרת, מתנאי החיים הנוחים, מהעושר המופלג ומהמעמד הגבוה – ותעלה לירושלים, שהייתה בזמנו עיר חסרת תנאים. אך עיר שמעיין התורה פיכה בה בכל עוז. 'איננו יכולים להישאר כאן!', קבע הרב לוי, עלינו לברוח ממקום בו החינוך שלנו משתבש, ואין בו הערכה מספקת ללומדי תורה! כשנודע הדבר בקרב בני הקהילה, החלו הלחצים למנוע את עליית מאורם הנערץ לארץ ישראל. אך הרב לוי לא שעה אליהם, וגם לא לפיתויי העלאה במשכורת והטבות נוספות בתנאי החיים. נכון שאני רוצה להישאר לחיות כאן אך מנין אקח חתנים בני תורה לבנותיי? כיצד אחדיר גם בדור הבא שיש להעריך לומדי תורה? בתוך ימים ספורים מכר הרב לוי את ביתו ועסקיו, רוקן את חשבונות הבנק, הפך את כל רכשו למטבעות זהב שערך נודד ממדינה למדינה. לא הביט על ההפסד הממוני הכרוך בכך, וגם לא על אי הוודאות בעליה לארץ לא מוכרת – היה ברור לו שיש לברוח מארצות הברית כאן ועכשיו. ואכן, כעבור מספר שבועות כבר עמדו רגליו בשערי ירושלים. התיישב בירושלים, ומיהר למטרתו הנשאפת – להשיא את בנותיו לתלמידי חכמים מופלגים. הן כמה הקריב ויגע, ויתר והתמסר למען היעד הזה. את כל ההון שהביא עמו ייחד כדי לזכות בחתנים עמלי תורה, שיהיו סמוכים על שולחנו ויפרנסו בכבוד מלכים.

לימים, זכה הרב לוי לחתן ייחודי, עילוי ששמו הלך לפניו, שנודע כאחד מגדולי אותו דור, הגאון רבי אליהו ראם זצ"ל שהתפרסם כגאון מופלג וכיהן כחבר הבד"ץ בירושלים. אף שכל תושבי ירושלים חפצו בגאון הנערץ כחתן, רב העיר – הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, המליץ לגאון הצעיר להיכנס כחתן בבית משפחת לוי, משפחה שמעריכה תורה ולא הסתנוורה מאמריקה הנוצצת, בראשה עומד אב שהעדיף להקריב שפע, ממון ומעמד למען חינוך יהודי טהור ושורשי, למען הערכה לעמלי התורה! הרב לוי, זכה להקים בירושלים דור ישרים מבורך. וכל ימיו היה אומר: 'אשריי שזכיתי בחתנים עמלי תורה, אשריי שזכרתי כי העיקר בחיים הוא להגיע ליעד הנשאף – לבית של תורה ודור ישרים שמעריך את לימוד התורה. היה כדאי להפסיד כל הון שבעולם כדי להמשיך את החינוך הטהור לדורות הבאים!

ראו מה מידת ההקרבה הנדרשת, וכמה חשוב להיות ברור וחד משמעי, להבין מהו היעד הנשאף והמיועד שלנו וכמה צריך להשקיע בו ולהקריב למענו, כי הוא היעד מספר אחד, הפסגה שעל כיבושה אנו עמלים! חובה המוטלת עלינו, שנזהר ונישמר לבל תפגע בחינוך ילדנו, לבל תגרום להידרדרות בערכים עליהם חונכנו ואותם נבקש להעביר לדורותינו הבאים. חשוב לחיות חיי רווחה ורוגע. אבל שלא נתבלבל במה שחשוב הרבה יותר, במה שחשוב באמת והוא חינוך הילדים.

יוצר המאורות (נועם שיח, פנחס תש"פ)

מספרים על אחד מנקיי הדעת שבירושלים ה"ה הגה"ח רבי נטע ציינוירט זצ"ל, שבבוקרו של יום אחד, ראוהו עוברים ושבים כשהוא הולך לאטו, ומגשש באפילה משל היה עיוור רח"ל, וכך הולך ר' נטע והולך בנחת נשרך לאיטו ונזהר שלא ליפול ממש כאילו היה סומא, אלו שהכירוהו השתוממו מאוד על ר' נטע, מה לו לר' נטע לעשות עצמו כאילו הוא עיוור? מה אירע עמו – התפלאו האנשים? אך לאחר זמן מה, ראוהו פוקח את עיניו כשהוא שמח ורוקד מתוך שמחה ... כשראה את מקורביו תמהים לפשר התנהגותו התמוהה, הסביר ר' נטע כך: אני כעת בדרכי לבית המדרש להתפלל, אני הולך לעשות את הברכה "ברוך אתה ה' יוצר המאורות", לפתע הכתה בי המחשבה – אומר ר' נטע – וכי משיג אני נכונה את עומק המתנה של "המאורות", עד שהנני מברך את ה' על כך ואומר "ברוך יוצר המאורות"? וכי משער אני דיו את עומק החסד של הקב"ה המאיר לארץ ולדרים עליה ברוב רחמיו וחסדיו, שאפשר ללכת ברחוב ולראות כיצד ללכת? מברכים כל יום את הברכה "פוקח עיוורים", וכי יודע הנני עיוור מהו? וכי יודע אני "חושך" מהו? וכי משער אני נכונה את המתנה בחסדי השי"ת שיכולים לראות דרך העיניים? ולכן – אומר ר' נטע – עשיתי עצמי כעיוור, והרגשתי והבנתי חושך מהו, ראיתי עד כמה קשה סבלו של העיוור ל"ע, וכיצד איננו יכול לסדר עצמו כלל על כל צעד ושעל, וכאשר לפתע פקחתי את עיני "ויהי אור"! אני יכול לראות ב"ה! כעת אני יכול לברך את הברכה של "יוצר המאורות" מתוך שמחה עצומה, ומתוך רגש פנימי של הודיה, כעת הנני משיג את עומק המתנה הנפלאה הזו של "אור", ולכן אני כה שמח!

מילה טובה [מתוך 'כבודם של ישראל']

כשהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל הגיע לירושלים, המקום הראשון אליו הלך היה ל'בית נייטין'. ישבו שם גדולי ירושלים, שכל התורה הייתה פרושה לפניהם כשמלה. ביניהם ישב גם רבה של ירושלים, הראב"ד של העדה החרדית, הגאון רבי זליג ראובן בנגיס זצ"ל, בעל ה'לפלות ראובן'.

בראשונה שם רבי איסר זלמן את פעמיו אליו. בהגיעו לפניו, עוד בטרם החלו לשוחח בדברי תורה, פרץ רבי איסר זלמן בבכיות נוראות. הוא פשט את שתי ידיו כלפי הרב בנגיס ואמר בקול בוכים, עד שבקושי ניתן היה להבין את דבריו: "כל מה שזכיתי להגיע אליו, הוא בזכותכם.!" הרב בנגיס התפלא ושאל: "ר' איסר זלמן! מה הפשט.?" ור' איסר זלמן פתח את פיו וסיפר לרב בנגיס, כשכל גדולי ירושלים שישבו שם מאזינים לדבריו:

"הורי היו עניים מרודים. בהגיעי לגיל בו עלתה השאלה להיכן אלך ללמוד בוולוז'ין או במיר, אמר לי אבי: "איסר זלמןק"ה, אינני יכול לומר לך איזה מקום עדיף לך, כי שני המקומות מצוינים. אבל, אתה הרי יודע שאין לנו כסף לשכור עבורך מקום לישון, ויהיה עליך לישון בלילות על גבי ספסלי בית המדרש. וכיון שהספסלים בישיבת מיר רחבים מעט יותר מהספסלים בישיבת וולוז'ין. עדיף אפוא שתלך לישיבת מיר, שם תוכל להניח את גופך לשינת הלילה על ספסל רחב מעט יותר. כך תוכל לצבור יותר כוחות לקראת יום הלימוד שלמחרת."

"בסופו של דבר יצא", המשיך ר' איסר זלמן, "שלא יכולתי ללכת לישיבת מיר, והלכתי לוולוז'ין. בהגיעי לשם בראש חודש אלול, בית המדרש היה מלא וגדוש בלומדים. הבחנתי שכל

הבחורים לבושים בצורה נורמלית ומכובדת, ואילו אני לבוש במכנסיים מטולאים, חליפתי דהויה, על ראשי כובע מקומט, ולרגלי נעלים קרועות. התביישתי שיצחקו עלי. כל אותו היום וגם בלילה ישבתי בישיבה ולמדתי, וחיכיתי ליום המחרת שייגיע. עם שחר נטלתי את המזוודה, שאפילו לא פתחתי אותה מרוב בושה, וצעדתי לכיוון תחנת הסוסים והעגלות, כשכוונתי היתה לחזור הביתה. לא הייתי מסוגל ללמוד במקום שכולם מסתכלים עלי כעל מישהו לא נורמלי !

בעודי ממתין בתחנה, ניגש אלי בחור ושאל אותי: 'קוראים לך, אולי, איסר זלמן?'. השבתי בחיוב. אותו בחור שניגש אלי אמר לי: 'דע לך שראש הישיבה, הנצי"ב, אינו מתפעל כל כך מהר מבחור. אתמול בלילה הוא עבר במשך הלילה משולחן לשולחן בין משמרות הלומדים ושאל קושיה, ואף אחד לא הצליח לענות לו עליה תירוך שהניח את דעתו. רק אחד הצליח, כך סיפר ראש הישיבה. הוא סיפר לכולם כי הגיע היום בחור חדש צעיר לימים, בשם איסר זלמן, שענה לו תירוך ישר והגיוני. ראש הישיבה הוסיף ואמר, כי ככל הנראה בחור זה יגדל ויהיה גדול בישראל. "המשיך ר' איסר זלמן כשדמעות בעיניו: "אני, שהיה בדעתי לעזוב את הישיבה ולחזור הביתה, שאבתי עידוד גדול מהדברים. כהרף עין נטלתי את המזוודה וחזרתי לישיבה. אמרתי לעצמי: 'וכי מה אכפת לי מה יאמרו על החליפה שלי, על הכובע שלי, העיקר שהנצי"ב שיבח את התירוך שלי, ותולה בי תקוות להיות גדול בישראל. הכל בזכות אותו בחור, שמילות העידוד שלו נפלו על אוזני כטל תחיה". "שמו של אותו בחור" - סיים רבי איסר זלמן את דבריו" - הוא זליג ראובן בנגיס! הוא אשר אמרתי בראשית דברי: כל מה שזכיתי להגיע אליו הוא בזכותכם! מי יכול לדעת מה היה יוצא ממני אם הייתי חוזר הביתה...

צאו וראו מה רב כוחה של מילה טובה, מחמאה, הארת פנים! הגיע בחור חדש צעיר לישיבה, וכבר ביום הראשון ניגש אליו בחור המבוגר ממנו בתשע שנים, שאינו מכיר אותו, ואומר לו מילה טובה, ובזכותה זכה עם ישראל ל'רבי איסר זלמן'... לומר לזולת כמה מילים טובות, זה לא עולה כסף, זה גם לא לוקח זמן. לעיתים מילים אלו הן עבורו טל תחיה, המעוררות אותו לחיים.